

La pell cremada de Josep M. Forn

Una trajectòria cinematogràfica marcada per la censura

Mercè Ibarz

Article publicat originalment a Vilaweb el 9 d'octubre de 2021.

<https://www.vilaweb.cat/noticies/pell-cremada-josep-m-forn-opinio-merce-ibarz/>



Recordem Josep Maria Forn, admirat director de cinema que s'inspirà en "Els altres catalans" de Francesc Candel per argumentar "[La piel quemada](#)".

Una pel·lícula del 1967 no podia ser en llengua catalana però així i tot, Josep Maria Forn, traspasat dilluns, hi va incorporar petits diàlegs. Era La piel quemada, un dels films que senyoregen en la cinematografia europea. El primer cop que la vaig veure em vaig quedar clavada a la cadira, pel tema i sobretot la manera de contar, gens melodramàtica, equilibrada, moderna: l'arribada a la Costa Brava de migrants provinents de les zones hispàniques més pobres al mateix temps que el turisme europeu. La pell cremada pel sol de la construcció i la pell colrada pel sol de la platja. Contrastos molt ben representats en blanc i negre per Forn, a partir del seu propi guió. Els breus diàlegs catalans són un element més de la veracitat d'aquesta història d'un paleta al bell mig dels claroscurs del moment.

Si no l'heu vista encara i disposeu de la plataforma Filmin, no us ho penseu més (si no hi esteu subscrits la podeu llogar). L'arreglera amb la millor cinematografia europea. Però Forn tindria una carrera accidentada a causa de la censura, en aquest film i en el que va fer a partir de la novel·la de Pedrolo M'enterro en els fonaments, titulat La respuesta (1969). Si en el primer tractava les transformacions i els xocs entre migrants pobres, turisme europeu de classe mitjana i una població autòctona desconcertada, en aquest segon posava en pantalla les tensions del jovent universitari i un assassinat polític.

Van ser commocions greus d'entomar. La piel quemada va passar un llarg procés de censura però finalment es va estrenar i va ser un èxit de gran repercussió, que ha mantingut. Li va canviar la vida per bé. Fins llavors formava part dels cineastes catalans que miraven de fer cine industrial a còpia de seguir els gèneres nord-americans, de lladres i serenos sobretot. Però aquest era tota una altra cosa, ni era de gènere ni neorealista ni seguia els avantguardismes del moment. Es va estrenar a dues sales barcelonines, el Maryland i el Balmes, seguit d'un col·loqui amb Forn, l'actor Paco Rabal, l'escriptor Paco Candel i el director teatral Ricard Salvat (més informació als llibres de Magí Cruells i d'Àngel Quintana). La respuesta, per contra, va canviar la seva vida per mal: té el rècord de ser la pel·lícula més prohibida llavors (potser de tot el franquisme), va passar censura 24 vegades. Devia ser dur, veure què pots fer en cine i tenir la censura i la policia darrere teu. No és cap metàfora, això de la policia: la pel·lícula es va passar només al festival de Molins de Rei, amb una sala plena de grisos. L'estrena en sala va trigar onze anys, el 1976, mort el dictador. No l'he vista, i estaria força bé que ho poguéssim fer.

L'endemà de la projecció de La respuesta el van cridar del Ministeri de Cultura i el director general li va dir, contava, que "el cinema s'havia acabat per a mi". Tants problemes amb la dictadura no el van enfonsar però sí menar cap a la producció i, en democràcia, cap a la defensa institucional de la professió i les obres. Va fundar l'Institut de Cinema Català el 1975 (ho faria dues vegades més, aquesta és una història llarga, ho tornaria a fer el 1982 i el 1986), i va ser director general de cinematografia de la Generalitat. Va produir Ventura Pons (Ocaña, retrat intermitent), Antoni Ribas (La ciutat cremada), Jordi Cadena, Agustí Villaronga, Joaquim Jordà. Als noranta va tornar a la direcció amb sàtires polítiques no gaire inspirades i sobretot amb recreacions històriques no sempre reeixides: Companys, procés a Catalunya, El coronel Macià i el documental El somni català fa sis anys, un recorregut personal per les lluites nacionals des de 1904.

És la pell cremada de paletes i turistes que tan bé va recrear la que ha fet perdurable per sempre el cine de J. M. Forn. No és una crònica del moment i prou, està ben viva: cada volta que la reveus et trobes pensant en el present.